

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2017. gada 16. maijā

Satversmes tiesas 3. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Sanita Osipova, tiesneses Daiga Rezevska un Ineta Ziemele,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto pieteikumu par lietas ierosināšanu, kuru [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) vārdā iesniedza pilnvarotais pārstāvis (pieteikums Nr. 69/2017),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt Ventspils pilsētas domes 2016. gada 21. oktobra saistošos noteikumus Nr. 8 “Par grozījumiem Ventspils pilsētas domes 2012. gada 2. marta saistošajos noteikumos Nr. 9 “Ventspils brīvostas noteikumi”” (turpmāk – apstrīdētie noteikumi) par neatbilstošiem Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 105. panta pirmajam un trešajam teikumam un spēkā neesošiem no to pieņemšanas brīža.

2. Apstrīdētie noteikumi izteic jaunā redakcijā Ventspils pilsētas domes 2012. gada 2. marta saistošo noteikumu Nr. 9 “Ventspils brīvostas noteikumi” (turpmāk – Noteikumi Nr. 9) 100. punktu, kas noteic vides aizsardzības prasības, kādas jāievēro, veicot kravas operācijas:

“100.1. Iekraujot kuģī naftas produktus vai ķīmiskās vielas, kuru tvaika spiediens (mērot pēc Reida metodes) ir 27,6 kilopaskāli (pie 37,8 C) vai vairāk, vai arī mazutu, jēlnaftu vai benzolu, izmanto kravas izgarojumu emisijas kontroles sistēmas (saskaņā ar Starptautiskās Jūrniecības organizācijas Kuģošanas drošības

komitejas cirkulāra Nr. 585 "Izgarojumu emisiju kontroles sistēmu standarti" punktā 1.2.13 noteikto definīciju), kas atbilst labāko pieejamo tehnisko paņēmieni risinājumam. Ja kuģim nav nepieciešamā aprīkojuma, lai pieslēgtos minētajām sistēmām, tad ievēro šo noteikumu 100.5. apakšpunkta prasības.

100.2. Gaistošo organisko savienojumu (turpmāk tekstā GOS) emisijas no kravas izgarojumu emisijas kontroles sistēmas nepārsniedz 10 g/Nm^3 un termināļa operators veic atbilstošu monitoringu nodrošinot tiešsaistes datu pārraidi arī uz Brīvostas kapteiņa dienestu.

100.3. Termināļa operators, kas pārkrauj šo noteikumu 100.1. apakšpunktā noteiktās vielas, izveido smaku monitoringa sistēmu, nodrošinot tiešsaistes datu pārraidi arī uz Brīvostas kapteiņa dienestu. Ostas uzraugs izvērtē no GOS emisiju un smaku monitoringa sistēmas saņemtos datus, un ja pārsniegti 100.2. punktā noteiktais GOS limits vai smaku koncentrācija 5 ouE/m^3 uz termināļa teritorijas robežas, pieprasa termināļa operatoram veikt nepieciešamos pasākumus, tai skaitā samazināt kraušanas intensitāti. Pirms katra tankkuģa kraušanas darbu sākšanas, termināļa operators elektroniski nosūta ostas uzraugam šādu informāciju - kuģa nosaukums, piestātnes Nr., ķīmiskās vielas vai maisījuma drošības datu lapas kopija un kraušanas apjoms.

100.4. Termināļa operatoram, kas veic mazuta noliešanu no vagoncisternām uz dzelzceļa estakādēm, jānodrošina, lai darbības radītā smaka nepārsniegtu smaku koncentrāciju 5 ouE/m^3 uz termināļa teritorijas robežas.

100.5. Ja, veicot kravas operācijas, GOS emisija pārsniedz šo noteikumu 100.2. apakšpunktā noteikto vai smaku koncentrācija uz termināļa teritorijas robežas pārsniedz 5 ouE/m^3 , tad termināļa operators nekavējoties veic nepieciešamos pasākumus, tai skaitā samazina kraušanas intensitāti, lai šīs normas tiek ievērotas."

Tāpat apstrīdētie noteikumi papildina Noteikumus Nr. 9 ar 139. punktu šādā redakcijā:

"Termināļa operators nodrošina šo noteikumu 100.1., 100.2., 100.3. un 100.4. apakšpunktā minēto prasību izpildi ne vēlāk kā līdz 2018. gada 31. maijam."

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata lieta ir ierosināma, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. – 19.³ panta prasībām;

4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;

5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 3. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par pašvaldības domes saistošo noteikumu atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums par apstrīdēto noteikumu atbilstību Satversmes 105. panta pirmajam un trešajam teikumam ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmā daļa noteic, ka “konstitucionālo sūdzību (ieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka tai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai”, bet sestās daļas 1. punkts prasa pamatot apgalvojumu, ka ir aizskartas tieši pieteikuma iesniedzējai Satversmē noteiktās pamattiesības.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja veic saimniecisko darbību ar naftas produktiem Ventspils brīvostas teritorijā. Valsts vides dienests 2015. gada 18. februārī Pieteikuma iesniedzējai izsniedza B kategorijas atļauju piesārņojošās darbības veikšanai. Pieteikumā norādīts, ka apstrīdētajos noteikumos ietvertās prasības – uzstādīt kravas izgarojumu emisijas kontroles sistēmu līdz 2018. gada 31. maijam – izpilde esot saistīta ar ievērojama apmēra finanšu līdzekļu patēriņu, kas jāsedz Pieteikuma iesniedzējai. Tāpat saskaņā ar apstrīdētajiem noteikumiem ostas uzraugs varēs pieprasīt samazināt kraušanas intensitāti. Šādas prasības rezultātā Pieteikuma iesniedzējai radīšoties finansiāli zaudējumi, jo kraušana prasīs papildu laiku, kuģim atrodoties dīkstāvē.

5.1. Apstrīdētie noteikumi pieņemti 2016. gada 21. oktobrī un stājās spēkā 2016. gada 28. oktobrī. Savukārt apstrīdētajos noteikumos ietvertā prasība – uzstādīt kravas izgarojumu emisijas kontroles sistēmu – izpildāma līdz 2018. gada 31. maijam. Tādējādi iespējamais pamattiesību aizskārums Pieteikuma iesniedzējai varētu rasties nākotnē.

Satversmes tiesas praksē ir pausta atziņa, ka pamattiesību aizskārums var būt arī nākotnē sagaidāms. Tas nozīmē, ka pastāv pamatota un ticama iespējamība, ka apstrīdētās normas piemērošana varētu radīt nelabvēlīgas sekas konstitucionālās sūdzības iesniedzējam (*sk. Satversmes tiesas 2010. gada 18. februāra sprieduma lietā Nr. 2009-74-01 12.1. punktu*).

Vērtējot nākotnē sagaidāmu personas pamattiesību ierobežojumu, Satversmes tiesa ņem vērā gan risku, ka šis ierobežojums nenovēršami skars konkrēto personu, gan arī iespējamo personas tiesisko interešu aizskārums (*sk. Satversmes tiesas 2010. gada 22. jūnija sprieduma lietā Nr. 2009-111-01 10. punktu*).

Konstitucionālajā sūdzībā ir ietverts pamatojums tam, ka no 2018. gada 31. maija apstrīdētajos noteikumos ietvertās prasības izpilde attieksies uz Pieteikuma iesniedzēju. Pieteikuma iesniedzēja ir pamatojusi, ka jau līdz 2018. gada 31. maijam viņai esot jāiegulda finanšu resursi, lai pasūtītu un uzstādītu apstrīdētajos noteikumos noteiktās iekārtas.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

5.2. Ņemot vērā, ka pamattiesību aizskārums Pieteikuma iesniedzējai varētu rasties nākotnē, uz izskatāmo pieteikumu nav attiecināmas Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrās un ceturrtās daļas prasības.

6. Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkts noteic, ka pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums. Juridiskais pamatojums Satversmes tiesas likuma izpratnē nozīmē juridisko argumentāciju, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka pašvaldība apstrīdētos noteikumus ir izdevusi *ultra vires*. Līdz ar to apstrīdētajos noteikumos ietvertā prasība uzbūvēt un izmantot kravas izgarojumu emisijas kontroles sistēmu smaku izplatības novēršanai un monitoringam neesot noteikta ar likumu. Pieteikumā norādīts, ka tiekot izstrādāti grozījumi likumā "Par piesārņojumu", ar kuriem tikšot papildināts normatīvais regulējums par izgarojumu emisijas kontroles sistēmu. Tāpat pieteikumā pausts viedoklis, ka apstrīdētajos noteikumos ietvertais īpašuma tiesību ierobežojums nav samērīgs, jo labums, ko no tā gūs sabiedrība, būs ievērojami mazāks par Pieteikuma iesniedzējas tiesībām nodarīto kaitējumu. Apstrīdētie noteikumi ne tikai uzliekot Pieteikuma iesniedzējai nesamērīgu pienākumu izlietot ievērojamus naudas līdzekļus sistēmas iegādei un uzstādīšanai, bet arī apdraudot tās pastāvēšanu. Proti,

pastāvot risks, ka gadījumā, ja Pieteikuma iesniedzējai nebūšot iespējams ievērot apstrīdētajos noteikumos ietvertu prasību izpildi noteiktajā termiņā, ar Pieteikuma iesniedzēju tiks izbeigts līgums par licencētu komercdarbību Ventspils brīvastā, kas nozīmētu Pieteikuma iesniedzējas komercdarbības izbeigšanu.

Taču Satversmes tiesa ir secinājusi, ka Satversmes 105. panta trešajā teikumā lietotais vārds „likums” nav interpretējams gramatiski un tā nozīme neaprobežojas ar Saeimas izdotajiem likumiem to formālajā izpratnē. Tas vien, ka Saeima un Ministru kabinets ir noteikuši kārtību, kādā persona var saņemt atļauju piesārņojošu darbību veikšanai, nebūt nenozīmē, ka pašvaldība nevarētu liegt savā teritorijā noteiktu piesārņojošu darbību veikšanu. Vietējai pašvaldībai ir tiesības noteikt pašvaldības saistošajos noteikumos dažādus īpašuma tiesību aprobežojumus saskaņā ar teritorijas attīstības virzieniem un sabiedrības vairākuma vēlmēm attiecībā uz teritorijas turpmāko attīstību (*sk. Satversmes tiesas 2013. gada 5. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2012-20-03 9. punktu*). Satversmes 105. panta pirmajā teikumā noteiktās tiesības uz īpašumu ietver īpašnieka tiesības izmantot viņam piederošo īpašumu tā, lai gūtu pēc iespējas lielāku ekonomisko labumu. Tāpat minētais Satversmes pants šo pamattiesību izmantošanai noteic robežas, proti, īpašuma tiesības nevar tikt izmantotas pretēji sabiedrības interesēm (*sk. Satversmes tiesas 2009. gada 19. novembra sprieduma lietā Nr. 2009-09-03 11.2. punktu*). Līdz ar to pašvaldībai saistošajos noteikumos ir tiesības noteikt tās teritorijā dažādus īpašuma tiesību ierobežojumus.

Pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums tam, kāpēc konkrētajā situācijā Pieteikuma iesniedzējas īpašuma tiesībām būtu dodama priekšroka iepretim sabiedrības interešu ievērošanai uz labvēlīgas vides aizsardzību.

Līdz ar to pieteikuma juridiskais pamatojums par apstrīdēto noteikumu iespējamo neatbilstību Satversmes 105. panta pirmajam un trešajam teikumam ir uzskatāms par acīmredzami nepietiekamu prasījuma apmierināšanai.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu, Satversmes tiesas 3. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [...] pieteikuma (pieteikums Nr. 69/2017), kuru tās vārdā iesniedza pilnvarotais pārstāvis.

Lēmums nav pārsūdzams.

Satversmes tiesas 3. kolēģijas priekšsēdētāja

S. Osipova